МАЪЛУМОТНОМАИ АСОСНОКНАМОИИ ЛОИҲАИ КОДЕКСИ ЭКОЛОГИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Таҳия ва қабули қонуни сифатан нави пешрафта дар соҳаи ҳифзи муҳити зист дар шакли Кодекси экологӣ марҳилаи нав дар мураттабсозии қонунгузории экологӣ кори пуршараф ва ояндадор буда, он ба сафарбар кардани қувва ва воситаҳои зеҳнӣ, ҷамъиятӣ, илмӣ ва касбӣ ниёз дорад. Ин ҳуҷҷат на танҳо барои наслҳои имрӯза, балки барои наслҳои оянда низ комёбии бузург маҳсуб хоҳад ёфт.

Имрӯз қонунгузории соҳаи экологӣ ҳаҷман хеле калон шуда, масъалаи татбиқи он мубрам шудааст. Бо дарназардошти зиёд будани санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва ба самтҳои гуногун инкишоф ёфтани қонунгузории соҳаҳои алоҳидаи ҳифзи муҳити зист, риоя нашудани принсипи қонунэҷодкунӣ аз лиҳози ягонагии низоми экологии Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд - ҶТ) мухолифат ва норасоиҳоро дар қонунгузории соҳа ба вуҷуд овардаанд.

Сарфи назар аз ташаккули зуҳуроти калони ҳуқуқӣ ва корҳои зиёди анҷомёфта раванди ташаккули қонунгузории экологӣ то ҳол анҷом наёфта, такмили хоссаро талаб мекунад.

Барои ин пеш аз ҳама зарур аст, ки дар баробари самтнокӣ ва диққат ба хусусиятҳои ҳар як соҳаи экологӣ, ба масъалаҳои ҳамоҳангӣ, ҳамкорӣ ва аз лиҳози принсипи ягонагии низоми экологии ҶТ муносибат намудан диққат дода шавад.

Таҷдиди назар ба қонунгузории соҳаи экологӣ имрӯз ногузир буда, амалишавии ҳарчи зудтари он барои пешрафти иқтисодиёти кишвар ва мустаҳкамгардии сиёсати ҳифзи муҳити зисти кишвар аҳаммияти калон дорад. Бинобар ин, сиёсати пешгирифтаи Ҳукумати кишвар ба ин масъала равона шудааст. Ин аст, ки дар сатҳи ҳуҷҷатҳои банақшагирии стратегии мамлакат (консепсия, стратегия ва барнома) баҳри танзими муфассали муносибатҳо дар соҳаи ҳифзи муҳити зист масъалаи таҳия ва қабули Кодекси экологӣ бевосита пешбинӣ гардидааст.

Тибқи сархати 5 банди 12 Консепсияи сиёсати ҳуқуқии ҶТ барои солҳои 2018-2028, ки бо фармони Президенти ҶТ аз 6 феврали соли 2018, №1005 тасдиқ гардидааст, яке аз самтҳои муҳимми сиёсати ҳуқуқии ҶТ-ро такмили қонунгузории ҶТ бо дарназардошти васеъ гардидани доираи муносибатҳои ҷамъиятии моҳиятан ҳаммонанд, ки бо қонунҳо танзим меёбанд ва бояд дар оянда бо тадриҷ кодификатсия карда шаванд, ташкил медиҳад.

Мақсади кодификатсия ин бартараф намудани номутобиқатӣ ва кам намудани шумораи санадҳои меъёрии ҳуқуқии ҳаммонанд мебошанд. Азбаски муносибатҳо вобаста ба ҳифзи муҳити зист мураккаб ва гуногунтаркиб мебошанд, қонунгузории экологӣ аз меъёрҳои қонунҳои гуногун иборат мебошад. Таҷдиди назар ба қонунгузории соҳаи экологӣ имрӯз ногузир буда, амалишавии саривақтии он барои пешрафти иқтисодиёти кишвар ва мустаҳкамгардии сиёсати ҳифзи муҳити зисти мамлакат аҳаммияти калон дорад.

Инчунин, тибқи банди 862 Барномаи миёнамуҳлати рушди ҶТ барои солҳои 2021-2025, ки бо қарори Ҳукумати ҶТ аз 30 апрели соли 2021, №168 тасдиқ шудааст, масъалаи дақиқ муайян намудани вазифаҳо ва ваколатҳо, инчунин таъмини ҳамоҳангсозии амалҳои мақомоти давлатӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист тавассути таҳия ва қабули Кодекси экологии ҶТ пешбинӣ гардидааст.

Дар банди 4.5. Стратегияи миллии рушди ҶТ барои давраи то соли 2030, ки бо қарори Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии ҶТ аз 1 декабри соли 2016, №636

тасдиқ шудааст, «таҳия ва паҳнкунии Кодекси экологӣ, механизмҳои мутобиқат ба тағйирёбии иқлим бо васеъ намудани ҳамкориҳои байналхалқӣ дар ин самт» пешбинӣ гардидааст. Бояд гуфт, ки нақши муҳимми Стратегияи мазкур дар он ифода меёбад, ки дар он ба зарурати қабули як қатор санадҳои меъёрии ҳуқуқии нави кишвар, аз ҷумла, қабули санадҳои кодификатсионӣ (яъне кодексҳо) заминагузорӣ карда шудааст. Дар Стратегияи болозикр дар самти ҳифзи муҳити зист зарурати таҳия ва паҳнкунии Кодекси экологӣ пешбинӣ гардидааст.

Ҳамзамон, бояд таъкид дошт, ки тибқи банди 32 Консепсияи пешгӯии инкишофи қонунгузории ҶТ, ки бо фармони Президенти ҶТ аз 19 феврали соли 2011, №1021 тасдиқ шуда буд, бо мақсади таъмини ҳифзи муҳити зист, инчунин иҷрои шартномаҳои байналмилалии ҶТ оид ба ин масъала таҳия ва қабули Кодекси экологии ҶТ зарур шуморида шудааст.

Инчунин, банди 17 Барномаи давлатии экологии ҶТ барои солҳои 2023-2028, ки бо қарори Ҳукумати ҶТ аз 1 марти соли 2023, №53 тасдиқ гардидааст, такмил додани таҳия ва қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зистро муқаррар намудааст.

Чунин ҳуҷҷатҳои муҳимми давлатӣ зарурат ва аҳаммияту мавқеи Кодекси экологиро дар низоми санадҳои меъёрии ҳуқуқии кишвар баҳри танзими муносибатҳои муҳимми ҷамъиятӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист дар шароити бухрони экологӣ ва рушди низоми қонунгузорӣ муайян намудаанд.

Билохира зарурати таҳия ва қабули Кодекси экологӣ барои ҶТ дар шароити имрӯза бо дарназардошти сабабҳои иҷтимоию иқтисодӣ ва қоидаҳои ҳуқуқӣ алоқаманд мебошад. Василаи иҷтимоию иқтисодии қабули Кодекси мазкур ҳолати экологию иқтисодиро дар замони муосир инъикос мекунад, ки аз омилҳои зерин иборат мебошад: бухрони экологӣ, ки боиси рад кардани талаботи амнияти экологии ҷамъиятӣ гаштааст; касодии иқтисодӣ ва тезутундшавии масъалаи озуқаворӣ; гузариш ба иқтисоди бозоргонӣ, иқтисоди «сабз», рақамикунонӣ ва ғайра.

Дар раванди таҳияи лоиҳа муқаррароти бандҳои 13, 14 ва 15 Тартиби гузаронидани экспертизаи зиддикоррупсионии санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, санадҳои меъёрии ҳуқуқии хусусияти умумиҳатмидоштаи вазоратҳо, кумитаҳои давлатӣ, дигар мақомоти давлатӣ, мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ва лоиҳаҳои онҳо, арзёбии дохилиидоравии зиддикоррупсионии лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки бо қарори Ҳукумати ҶТ аз 3 июли соли 2014, №355 тасдиқ шудааст, риоя карда шуда, дар он омилҳои бавуҷудоварандаи коррупсия ва хавфҳои он мавҷуд намебошанд.

Лоиҳаи Кодекси экологии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ мухолифат надошта, амалӣ намудани он аз буҷети давлатӣ хароҷоти иловагиро талаб намекунад.

Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон